

TEKSTOLOŠKA NAPOMENA

U četvrtu knjigu izbora iz književnih djela Augusta Šenoe uvršteni su putopis, eseji, feljtoni, sjećanja i pripovijest. Putopis *Otevrēni Źeleznice do Záhřeba* preuzet je s izvornim češkim tekstom (časopis "Hlas", 8. X. 1862) i popratnim prijevodom iz knjige Miroslave Tušek *Nepoznati rani radovi* (Zagreb, 2003); esej *Naša knjiŹevnost* objavljen je u "Glasonoši" (Beč, 1865), a *O hrvatskom kazalištu* u "Pozoru" (Zagreb, 1866); feljton *Vječni Źid u Zagrebu ili Tri dana tuge i nevolje* izlazio je u nastavcima u "Pozoru" (Zagreb, 1862, 1863), a izbor iz *Zagrebulja* nalazi se u časopisima "Pozor" (Zagreb, 1866, 1867) i "Vienac" (Zagreb, 1879, 1880). Dijelovi sjećanja *Moji zapisi* objavljeni su u "Savremeniku" 1911. godine pod naslovom *Iz dnevnika Augusta Šenoe*, a tada je iz njega bilo ispušteno sve što se odnosilo na pojedine osobe iz hrvatskoga političkoga i kulturnoga Źivota. Tekst je u cijelosti prvi put objavljen u *Gradi za povijest knjiŹevnosti hrvatske* (knjiga 19, Zagreb, 1950) pod naslovom *Moji zapisi poćam od godine 1880.* te je iz navedenog izvora preuzet sa svim dodacima. Gradivo je bio ustupio autorov sin, Milan Šenoa. Pripovijest "Branka" izlazila je u nastavcima u "Viencu" (Zagreb, 1881). Svi predloŹi kojima smo se sluŹili objavljeni su za vrijeme autorova Źivota, osim *Mojih zapisa*. Šenoin jezik nije mijenjan, ali su pravopisna rješenja usklaćena s normama *Hrvatskoga pravopisa* Matice hrvatske¹.

Prema Matićinu je pravopisu usklaćeno pisanje velikoga i maloga poćetnog slova (*krimski rat* > *Krimski rat*, *crkva svetog Petra* > *crkva Svetog Petra*, *oćenaš* > *Oćenaš*, *Ilirac* >

¹ Lada Badurina, Ivan Marković, Krešimir Mićanović: Hrvatski pravopis. Matica hrvatska. Zagreb, 2008. 662 str.

ilirac, Čengić-Aga > Čengić-aga; budite Molieri; Molierâ nam sad treba > budite molieri; molierâ nam sad treba).

S Pravopisom je usklađeno sastavljeno i rastavljeno pisanje riječi (*s daleka > zdaleka, u kratko > ukratko, do zla boga > dozlaboga, na uštrb > nauštrb, s toga > stoga*); kratice (*n. p. > npr., i. t. d. > itd.*); (ne)pisanje spojnice (*dan danas > dan-danas, dvie tri > dvije-tri, Michel-Angelo > Michelangelo, kara-haber > karahaber, Okić grad, Okićgrad > Okić-grad, Shakespere-ov > Shakespeareov, laži-auktoritet > laži-auktoritet*); (ne)bilježenje međuglasničkoga /j/ (*sviet > svijet, uslied > uslijed, Niemci > Nijemci, samosviest > samosvijest, iniciativa > inicijativa*); nebilježenje međuglasničkoga /i/ pri sklanjanju stranih vlastitih imena (*Maffija Orsini-a > Maffia Orsinia, Machiavella > Machiavellia*); bilježenje refleksa jata (*poslje > poslije, povjest > povijest, korenika > korjenika*); pisanje riječi s tzv. pokrivenim r (*nepogrješivost > nepogrešivost*).

Pravopisu je prilagođeno pisanje stranih vlastitih imena i toponima (*Šotentor > Schottentor, Vičenca > Vicenza, Bologna > Bologna Marino Faljeri > Marino Faliero, Šmit > Schmidt*), krivo zapisana imena su korigirana (*Desmoulin > Desmoulins, Shakespere > Shakespeare, Lopez de Vega > Lope de Vega, Rigoletto > Rigoletto, Hofman > Hofmann*), kao i krivo ubilježeni ili neubilježeni naglasci (*Kalidasa > Kālidāsa*).

Kroatizirani oblici vlastitih imena osoba koje ne potječu iz hrvatskoga podneblja zadržani su kao stilska značajka (*Julije Andrassy, Viktor Emanuel*).

Nismo usklađivali s današnjom pravopisnom normom imena koja potječu iz grčkog i latinskog jezika. Šenoa neka od njih u pojedinim dijelovima teksta nije tvorbeno prilagodio (*Aisehyl* umjesto *Eshil*, *Marsyas* umjesto *Marsija*, *Phrynnich* umjesto *Frinih*), no zadržana su u oblicima u kojima ih je donio jer je ocijenjeno da bi se njihovom pravopisnom prilagodbom interveniralo u autorov stil.

S Pravopisom je usklađeno pisanje imenica i odnosnih pridjeva izvedenih iz vlastitih imena (*metternichizam > me-*

ternihizam, schönbrunski > šenbrunski, newyorški > njujorški).

Šenoa neke riječi upotrebljava u dva oblika, pa su tako i ostavljene jer nije riječ o pravopisnim rješenjima, nego o različitim oblicima i tvorbama (*mozag i mozak; franceski i francuski; nekako i njekako; prema i prama; preparandica i preperandica; eneržija i energija; ženijalan i genijalan; jevtin i jeftin; džep > žep*).

Zadržana su i jezična rješenja koja nisu u skladu s današnjim hrvatskim jezičnim osjećajem (*talenat, parlamenat, momenat, pamfletista*).

Riječi podrijetlom iz klasičnih jezika koje počinju s *eks* usklađeno je s normom (*eksekutivan > egzekutivan; eksemplar > egzemplar; eksotički > egzotički*).

Pisanje zareza usklađeno je s današnjim prihvaćanjem logičke interpunkcije i s pravopisom (*Većina hvala Bogu ne izgubi svijesti > Većina, hvala Bogu, ne izgubi svijesti, Vrijedno bi bilo zapisati, kako je ovoga ili onoga iznenadila strašna zgoda > Vrijedno bi bilo zapisati kako je ovoga ili onoga iznenadila strašna zgoda, Znao sam, da je glavni udarac došao iz Zagorja na Granešini > Znao sam da je glavni udarac došao iz Zagorja na Granešinu, Sad se istom počimljemo sjećati svega, što vidjesmo > Sad se istom počimljemo sjećati svega što vidjesmo*).

Iz predložaka su uklonjene sve uočene slovne pogreške (*svha > svrha; kojekavi > kojekakvi; umjestnošću > umjetnošću; ylast > vlast*) te očite, vrlo rijetke, pogreške u rodu, broju i padežu, koje bi se također mogle svrstati pod slovne (*te me htio još koju godinu prikovata na školsku klupu > te me htio još koju godinu prikovati na školsku klupu; kaže društvo što ju je izdala > kaže društvo što ju je izdalo*), a interpunkcijski su znakovi korigirani gdje je to bilo potrebno.

U izvornicima je fonem /š/ bilježen digramima *dj* ili *gj*, koji su zamijenjeni monogramom *đ* (*gospodjica > gospođica, grozdje > grožđe, događaj > događaj, magjarski > mađarski, angjel > anđel*). Iznimku od ove prakse čini ime *Gjuro*, koje je ostavljeno u izvornom obliku.

Provedene su i glasovne promjene (*pjesništvo* > *pjesništvo*, *uzkipiti* > *uskipiti*, *sveobći* > *sveopći*, *izčupati* > *iščupati*, *obstanak* > *opstanak*, *izvrstno* > *izvršno*). U primjerima *otci* i *otcevi* nije provedena glasovna promjena, već su zadržani u navedenom izvornom obliku jer držimo da je u trenutku Šenoina pisanja postojao takav izgovor.

Šenoa množinski genitiv često piše s *-h*. Mi smo to *-h* izostavljali i prilagođavali navedeni padežni oblik današnjem jezičnom standardu jer držimo da se *-h* nije na tom mjestu izgovarao ni u Šenoino vrijeme, nego je označavao dužinu samoglasnika (*do rijetkih iznimakah* > *do rijetkih iznimaka*; *duž dugih stolovah* > *duž dugih stolova*, *ima tu časovah* > *ima tu časova*). U ostalim padežima zadržani su nastavci onako kako ih autor donosi u izvornicima.

Kako bi se razlikovale od autorskih, redaktorske su fusnote označene zvjezdicom.

Iz *Rječnika* i *Tumaču imena i izraza* izostavljen je opis leksičkih jedinica za koje nije pronađeno šire tumačenje od onoga vidljivog iz konteksta. Pojmovi koji se objašnjavaju navode se u onome obliku u kojem se nalaze u tekstu.

A. K.